

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

(Παρέμβαση σε επιστημονική διημερίδα, με κεντρικό θέμα «Η σύγχρονη δυναμική
των ασφαλιστικών μέτρων»)¹

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Δ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Εφέτη

Σας ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνέδροι, στο κύριο θέμα της διημερίδας, την υπόθεση εργασίας, αν θέλετε, έδωσε απάντηση η εισήγηση του Αντιπροέδρου, κ. Βελλή: 35.000 αποφάσεις εκδόθηκαν στο διαρρέυσαν δικαστικό έτος επί αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων στο Πρωτοδικείο Αθηνών. Και δεν ξέρω πόσες - δεκάδες χιλιάδων, ασφαλώς - αποφάσεις θα εκδόθηκαν από το Ειρηνοδικείο Αθηνών κατά την ίδια χρονική περίοδο, επί αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων νομής. Και τούτο, με τάσεις σαφώς αυξητικές, τη στιγμή κατά την οποία η προσφυγή των διαδίκων στην τακτική διαδικασία, ενώπιον του Μονομελούς και του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, εμφανίζει επί μία 10ετία χαρακτηριστική στασιμότητα με φθίνουσες τάσεις.

Η καθημερινή νομική και δικαστηριακή πρακτική, έδωσε ήδη ευδιάκριτα και αναντιλέκτως νομίζω, το στίγμα της σύγχρονης δυναμικής των ασφαλιστικών μέτρων: πρόκειται για θεσμό, άκρως επιτυχημένο στη σύλληψή του, τη νομοθετική καθιέρωσή του και την πρακτική εφαρμογή του από τα δικαστήριά μας. Μία ζέουσα κοινωνική πραγματικότητα έχει τον άμεσο αντίκτυπό της στα πινάκια των δικαστηρίων. Οι πολίτες, όλο και περισσότερο στρέφονται στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, προφανώς διότι το κοινωνικό σώμα - διάδικοι και δικηγόροι - έχει πεισθεί πως καταφεύγοντας στη διαδικασία αυτή, η παρεχόμενη δικαστική

¹ Δημοσιεύθηκε στο συλλογικό έργο «Η σύγχρονη δυναμική των ασφαλιστικών μέτρων», έκδ. Νομικής Βιβλιοθήκης, 1999, σελ. 167 επ.

προστασία είναι κατά το μάλλον ή ήττον σωστή, πάντοτε λυσιτελής και επιπλέον ταχεία. Συγκεντρώνει δηλαδή όλα τα εχέγγυα και τις προϋποθέσεις που απαιτούν οι σύγχρονοι ιλιγγιώδεις κοινωνικοί ρυθμοί. Έχει καταφέρει να παράσχει στο κοινωνικό σώμα το καθολικώς ζητούμενο από τη δικαστική εξουσία: να παρέχει την προστασία της σε χρόνο κατά τον οποίον η επέμβασή της στις έννομες σχέσεις των εμπλεκομένων μερών είναι λυσιτελής.

Στο επιτυχές αυτό αποτέλεσμα έχει, νομίζω, συντελέσει η εμπιστοσύνη του νόμου στην ευθυκρισία του Δικαστή. Το ανακριτικό σύστημα, που επελέγη νομοθετικώς, ως διέπον τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, το οποίο ως γνωστόν, δίδει στο Δικαστή την ευχέρεια να συλλέξει αυτός το αποδεικτικό υλικό στην υπόθεση, χωρίς να αναμένει την πρωτοβουλία των διαδίκων στο σημείο αυτό, πρέπει να θεωρείται αναμφιβόλως ως επιτυχές. Από το άλλο μέρος, η απεμπλοκή του Δικαστή, από τις τυπολατρικές και φορμαλιστικές δεσμεύσεις της τακτικής διαδικασίας, τόσο δηλαδή από το κρατούν στη διαδικασία αυτή συζητητικό σύστημα, όσο και τις δεσμεύσεις στην αποδεικτική δύναμη ορισμένων αποδεικτικών μέσων ή στη χρήση άλλων αποδεικτικών μέσων, υπό όρους οι οποίοι δεν συντρέχουν πάντοτε, έδωσαν στο Δικαστή των ασφαλιστικών μέτρων, την απαραίτητη ευχέρεια και ευελιξία: να προσεγγίζει το υλικό της δικογραφίας ελεύθερα να προσδίδει αυτός - και όχι το απρόσωπο γράμμα του νόμου - σε κάθε αποδεικτικό μέσο τη βαρύτητα που προέκυψε από τη ζωντανή διαδικασία που διεξήχθη ενώπιόν του και υπό τη διεύθυνσή του · να ελέγχει την αξιοπιστία των μαρτύρων - όχι από τη στάθμιση των καταθέσεών τους, κατά την ανάγνωσή τους από την εισηγητική έκθεση, με αφαιρετική διαδικασία, παρά - από την εικόνα τους, κατά την εκφορά του λόγου τους ενώπιόν του, από τις παλινδρομήσεις τους, τα κομπιάσματά τους, τις σιγές τους, τα λοξοκοιτάγματά τους, τις έξωθεν παρεμβολές · να καλεί και να εξετάζει τους διαδίκους - τα κοινωνικά δράματα, οι μεγάλες συμβάσεις δε διαδραματίζονται συνήθως δημοσία, ώστε οι κρίσιμες για το δικαστήριο συνιστώσες να είναι γνωστές σε πληθύν μαρτύρων · αυτά συμβαίνουν, κατά το κοινώς λεγόμενο «σε τέσσερις τοίχους», με αποτέλεσμα μόνοι γνώστες τους και άρα μοναδικές πηγές πληροφοριών να είναι μόνον οι διάδικοι. Και η κατ'αντιπαράσταση εξέτασή τους, πράγμα αδύνατον στην τακτική διαδικασία, τόσο όμως χρήσιμο και συνηθέστατο - ορθώς - στα ακροατήρια των ποινικών δικαστηρίων, ποτέ δεν έβλαψε, το αντίθετο μάλιστα, στη διαμόρφωση της δικανικής πεποίθησης. Στα πλαίσια αυτά της δικαιοδοτικής δράσης

του Δικαστή, ο διδόμενος ορισμός της πιθανολόγησης, ως ατελούς μορφής δικανικής πεποίθησης, έχει εκτοπισθεί: ο Δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων (μεταφέρω εδώ προσωπικές εμπειρίες μου, πιστεύω όμως ότι το ίδιο αισθάνονται όλοι οι συνάδελφοι μου) κατά την εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων της δικογραφίας, ουδέ καν έχει κατά νουν ότι αρκεί και η ατελής δικανική πεποίθηση. Διαμορφώνει τελική κρίση, μόνον εφ' όσον πεισθεί πλήρως για τη βασιμότητα των ισχυρισμών της μίας ή της άλλης πλευράς.

Αρα, στο επιτυχές του θεσμού των ασφαλιστικών μέτρων, έχει συμβάλει τα μέγιστα και ο Δικαστής. Εργαζόμενος νυχθημερόν, χωρίς ωράριο, χωρίς αργία της Κυριακής και τις γιορτές, χωρίς επαρκή επαγγελματική επιμόρφωση - πού να βρεθεί χρόνος γι' αυτό - χωρίς τεχνική υποδομή, χωρίς επαρκείς βιβλιοθήκες στα δικαστήρια, χωρίς ενημέρωσή του από την Πολιτεία ούτε και για τους νόμους που ψηφίζει το Κοινοβούλιο, χωρίς χρόνο να ενημερωθεί για τις επιστημονικές εξελίξεις και τις νέες τάσεις, με πολυσχιδείς υπηρεσιακές δραστηριότητες και ποικίλα καθήκοντα. Και τούτα, ζώντας σ' ένα κοινωνικοοικονομικό τοπίο αενάως και ταχύτατα μεταβαλλόμενο, που όμως οφείλει - ως επαγγελματίας - να το γνωρίσει, να το ηνιοχήσει και να το χρησιμοποιήσει κατά τη δόμηση της δικαστικής κρίσης του, είτε κατά την ερμηνεία των νόμων είτε κατά την εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων. Ο Δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων, κυρίες και κύριοι σύνεδροι, ο κεντρικός ήρωας της δίκης, είναι ένας άνθρωπος τραγικά μόνος. Και στην έδρα. Και στο γραφείο του. Είναι μόνος του: αυτός και η δικογραφία. Και ο Θεός. Και η συνείδησή του. Και ό,τι σέρνει αταβιστικά μέσα του, που καθορίζει όχι μόνο τον ίδιο ως προσωπικότητα, αλλά και τους συλλογισμούς του που θ' αποτελέσουν το σκεπτικό της απόφασής του. Γιατί η σχέση μεταξύ δικαστή και δικογραφίας είναι αμφίδρομη - αυτή του δίδει το υλικό της κι αυτός της δίδει τις απαντήσεις του σ' αυτό, ανάλογα με τη δομή της προσωπικότητάς του, τις κληρονομικές επιβαρύνσεις του, τις κοινωνικές αγκυλώσεις του, το σθένος του, την κοσμοθεωρία του, τις όποιες θεμελιακές παραδοχές του, τη στάση του απέναντι στο μυστήριο της ζωής. Σ' αυτόν το Δικαστή, που είναι ο θεμέλιος λίθος ενός επιτυχημένου θεσμού, είναι νομίζω αντιφατικό - θα έλεγα και άδικο - να του αποδίδεται το λεχθέν ότι «ο έχων δίκιο θα πρέπει να φοβάται όταν καταφεύγει σ' αυτόν».

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

